

Звідки відкрили вогонь?

розслідування транскордонних атак на
сході України

IPHR
International
Partnership
for Human Rights

УКРАЇНЬСЬКА ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ ЛЮДИНИ

Звіт підготовано Міжнародним Партнерством за Права Людини (IPHR) разом з Норвезьким Гельсінським Комітетом та Українською Гельсінською спілкою з прав людини.

Автори звіту: польова команда IPHR-Ukraine; залучені експерти: Дмитро Коваль, Олександр Сєдов, Ірина Нерубаєва.

Наші контакти:

IPHR - Міжнародне партнерство за права людини
Square de l'Aviation 7a 1070 Брюссель, Бельгія

W IPHRonline.org

E IPHR@IPHRonline.org

Зміст

Короткий огляд	4
Джерела інформації та методологія документування	5
Передумови конфлікту	5
Аналіз обстрілів населених пунктів Луганської області влітку 2014 року	7
• Села Колесниківка та Комишне, Луганська область, Україна	7
• Селище Мілове, Луганська область, Україна	15
• Село Красна Талівка, Луганська область, Україна	19
• Село Дмитрівка та селище Победа, Луганська область, Україна	21
Юридична оцінка	24
Додатки	26

Короткий огляд

Цей звіт презентує аналіз атак на села Луганської області в східній Україні в 2014 році, а також докази міжнародного характеру конфлікту, визначені в Статті 2 Женевських конвенцій 1949 року. У звіті надані детальні висновки стосовно порушень міжнародного гуманітарного права та міжнародного кримінального права, які були вчинені на даній території влітку 2014 року.

У звіті проводиться дослідження кількох інцидентів, які відбулися під час конфлікту в Східній Україні. Він триває з 2014 року та призвів щонайменше до 9371 смерті; незліченних травм; масштабного знищення і незаконного привласнення майна; випадків незаконного арешту та ув'язнення; нелюдського поведіння і тортур; а також до масштабного переміщення цивільних осіб.

Міжнародне партнерство за права людини (IPHR) – незалежна неурядова правозахисна організація, що базується в Брюсселі, збирає докази, представлені у цьому звіті, шляхом польових досліджень (документування) у Східній Україні, а також аналізу матеріалів з відкритих джерел. Докази були проаналізовані згідно норм міжнародного права та юридичної практики й установлені з урахуванням контексту та історії конфлікту. Діяльність з документування здійснювалась IPHR у рамках проекту Платформи громадянської солідарності (CSP).

На основі доказів, зібраних командою документаторів, IPHR робить висновок: у випадку атак на населені пункти Колесниківка, Комишне, Мілове, Красна Талівка, Дмитрівка та Перемога Луганської області є підстави вважати, що комбатанти з Російської Федерації нелегально перетинали український кордон (у Коментарях до Женевських конвенцій це прирівнюється до інтервенції) і згодом здійснювали напади на об'єкти військової інфраструктури, державні прикордонні частини та цивільні об'єкти (підтверджені напади на цивільні об'єкти в селах Колесниківка та Комишне).

У випадку атак на населені пункти Колесниківка, Комишне, Мілове, Дмитрівка та Перемога в Луганській області були підтверджені випадки транскордонних обстрілів української території. Супутникові знімки, свідчення очевидців та публікації у соціальних мережах є подальшими підтвердженнями того, що атаки було здійснено з локацій поблизу військових частин регулярних збройних сил Російської Федерації.

Напади на села Колесниківка та Комишне можна кваліфікувати відповідно до Статті 8 частини 2 (b) (IV) Римського статуту Міжнародного Кримінального Суду як атаки по цивільним об'єктам міжнародного характеру та атаки, що завдали масштабних, довгострокових і серйозних збитків навколишньому природному середовищу, які будуть явно непорівнянними з конкретно і безпосередньо очікуваною воєнною перевагою. Такі висновки були зроблені після ретельного порівняння об'єктивної, суб'єктивної та контекстуальної сторони цих нападів.

Докази, представлені в цьому звіті, проаналізовані відповідно до міжнародних договорів і норм звичаєвого права, які стосуються конфліктів і масових злочинів, а саме, міжнародного гуманітарного права та міжнародного кримінального права. Існують переконливі докази, що конфлікт, який наразі має невизначений характер, можна розцінювати як міжнародний збройний конфлікт. До такого висновку можна прийти, базуючись на доказах прямого втручання російських збройних сил та служби безпеки, разом з особами, які прямо пов'язані з військовими підрозділами Російської Федерації.

Розслідування обставин обстрілів населених пунктів Луганської області на кордоні з Російською Федерацією було також проведено Bellingcat – незалежною неурядовою організацією, яка використовує комбіновані

методи розслідування для встановлення фактів порушень, а також Організацією з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ). Звіти Bellingcat базуються на аналізі супутникових знімків та публікацій у соцмережах. Звіти ОБСЄ базуються на даних, отриманих від спостерігачів, які знаходяться в регіоні. Цей звіт доповнює вже доступні дані інформацією, отриманою зі свідчень очевидців з місця подій.

Організація Міжнародне партнерство за права людини переконана, що виходячи з загального прагнення до миру, безпеки і справедливості, вкрай важливо провести повне й ретельне розслідування цих подій і притягнути осіб, відповідальних за міжнародні злочини, до суду в рамках незалежного і неупередженого засідання, що гарантуватиме повну повагу до основних прав на справедливий судовий розгляд.

Джерела інформації та методологія документування

Докази порушень, представлені в цьому звіті, були задокументовані IPHR під час польових місій шляхом опитування свідків та потерпілих, а також зібрані з незалежних достовірних джерел документаторами та аналітиками IPHR. Для забезпечення методологічно-последовного процесу документування, IPHR розробила індивідуальний посібник з документування злочинів та практичний інструментарій. Посібник включає детальний опис елементів злочинів (воєнних злочинів та злочинів проти людяності), класифікацію доказів, інструкцію з отримання та безпечного зберігання доказів різного типу, рекомендації з проведення польових опитувань та отримання належних відомостей від постраждалих та свідків, а також правила безпеки під час польової роботи.

Для цього звіту було проаналізовано 45 свідчень постраждалих та очевидців, отриманих з вересня 2015 року. Ці свідчення формують доказову базу звіту. Додаткова інформація була отримана шляхом аналітичного дослідження з використанням документів із відкритих джерел.

Передумови конфлікту

Після анексії Криму Російською Федерацією проросійські сепаратисти почали здійснювати спроби встановити контроль над промисловими районами Сходу України, взявши в облогу урядові будівлі в Донецьку, Луганську, Харкові, Слов'янську, Горлівці та Краматорську у квітні 2014 року та закликаючи до проведення референдуму за незалежність. У відповідь на збільшення кількості російських військ на кордоні, українська влада в Києві видала указ про початок "антитерористичної операції" (АТО) та відновила контроль над містом Харків.

11 травня 2014 року проросійські сепаратисти в Донецькій та Луганській областях провели невизнані референдуми, проголосили незалежність "Донецької Народної Республіки" (ДНР) та "Луганської Народної Республіки" (ЛНР) та видали проект нової конституції. Боротьба швидко розгорнулася по території Донбасу. Втрати, в тому числі серед цивільного населення, почали зростати.

17 липня 2014 року пасажирський боїнг Малайзійських авіаліній, що здійснював рейс MH17 з Амстердаму до Куала-Лумпур був збитий на контрольованій сепаратистами території, забравши 298 життів.

Напружені бої точилися навколо території Донецька та в самому місті в кінці липня 2014 року, перевага була на боці українських збройних сил. Такі міста, як Сєвєродонецьк, Лисичанськ, Шахтарськ, Попасна, а також містечка навколо вдалося повернути під контроль українського уряду, ізолювавши проросійських сепаратистів

в центрі Донецька та відрізавши шляхи постачань між ЛНР та ДНР. Вже до 28 липня стратегічні висоти Савур-Могили були під контролем України, разом з містом Дебальцеве – важливим залізничним вузлом, що зв'язує самопроголошені республіки.

Українська армія замкнула кільце навколо Луганська і Донецька 3 серпня 2014 року, спонукаючи Ігоря Гірка, командира бойовиків так званої ДНР, відкрито закликати до російської військової інтервенції. Напружені сутички між бойовиками та українськими військовими продовжувалися навколо Донецька в перші тижні серпня. Бої включали перехресний вогонь, обстріли з важкого озброєння та артилерії, спричиняючи десятки смертей та поранень цивільних, руйнування лікарень та цивільних будівель, в той час як більшість жителів переховувалися у підвалах.

За офіційними повідомленнями, 14 серпня конвой з двадцяти бронетранспортерів та інших транспортних засобів з російськими військовими номерами без дозволу українського уряду перетнув кордон України. Перетини кордону були зафіксовані і на територіях, підконтрольних проросійським бойовикам, і на територіях, непідконтрольних їм (південно-східна частина Донецької області, поблизу міста Новоазовськ). Цим подіям передували повідомлення про обстріли українських позицій з російського боку кордону протягом липня 2014 року.

Станом на 25 серпня контрнаступ проросійських сепаратистів загальмував наступ українських військ на Донецьк та Луганськ. Перспектива поразки бойовиків, очевидно, стимулювала вогонь російської артилерії у напрямку українських військ, які на той момент мали перевагу над сепаратистами. Артилерійські обстріли здійснювалися з території Російської Федерації, а пряме втручання російських військ у збройне протистояння на території України стало регулярною ознакою конфлікту.

Після мирних переговорів у Мінську під егідою Організації з безпеки і співробітництва у Європі (ОБСЄ) Україна, Росія, так звані ДНР та ЛНР домовилися про запровадження режиму припинення вогню 5 вересня 2014 року. Однак, незважаючи на угоду, напружені бої продовжувалися на території Донбасу до жовтня, призводячи до втрат військових та цивільного населення. 24 січня 2015 року ракети системи залпового вогню "ГРАД", запущені з території, підконтрольної сепаратистам, влучили в житлові квартали міста Маріуполь. Обстріл призвів до більш ніж тридцяти смертей серед цивільних та більше сотні поранень.

Мінськ-2, новий комплекс миротворчих заходів, був підписаний 11 лютого 2015 року. Однак, попри угоду про режим припинення вогню, проросійські бойовики продовжили атаку міста Дебальцеве, захопивши його 18 лютого. Сепаратисти також здійснили атаку на штаб антитерористичної операції (АТО), розташований поза зоною конфлікту, в процесі влучивши в житлові райони та вбивши цивільних. Поодинокі випадки порушення вогню відбувалися протягом березня та квітня, хоч режим припинення вогню в цілому зберігався на території конфлікту. Обидві сторони відвели важке озброєння з лінії фронту. Однак час від часу бої продовжували спалахувати.

Аналіз обстрілів населених пунктів Луганської області влітку 2014 року

Села Колесниківка та Комишне, Луганська область, Україна

Фото: Юганівка, Колесниківка та Комишне – українські села, які зазнали транскордонних атак влітку 2014 року

Команда польової місії IPHR здійснила загалом три візити до сіл Юганівка, Колесниківка та Комишне Луганської області (Україна). Перша місія була проведена 6-15 вересня 2015 року спільно з Міжнародною моніторинговою групою.¹ За результатами поїздки був опублікований звіт², який виділив докази того, що села були атаковані з території Російської Федерації. Під час двох наступних польових місій були знайдені інші докази, які підтверджували отримані раніше результати. Протягом цих місій командою документаторів IPHR були опитані 14 місцевих мешканців і 12 українських комбатантів – представників прикордонної служби, які служили на цій території влітку 2014 року. Свідчення опитаних підтверджували факти обстрілу. На додаток до свідчень документатори IPHR задокументували географічні координати обстріляних місць, пункти, звідки вівся обстріл, сліди обстрілів ракетною та ствольною артилерією, а також проаналізували дані супутникових знімків.

1 Центр юридичної підтримки Білоруської асоціації журналістів (Білорусь), “Меморіал” Німеччина (Німеччина), НРО - Німецько-Російський обмін (Німеччина), Гельсінська спілка з прав людини (Польща), Людина і Закон (Росія), Восток-СОС (Україна), Правозахисний центр “Поступ” (Україна)

2 Другий звіт міжнародної моніторингової групи за результатами місії в Луганську область. Режим доступу: <http://vostok-sos.org/monitoring-doklad/>

Беручи за основу зібрані дані, ми маємо можливість відтворити хід подій, які відбулися в районі сіл Колесниківка та Комишне влітку 2014 року.

2 червня 2014 року на Луганський прикордонний пункт було здійснено напад з боку сепаратистів так званої ЛНР.³ Унаслідок атаки прикордонники мусили перемістити свій пункт, включаючи персонал і спорядження, у польовий табір у сосновому лісі біля села Колесниківка, приблизно за 300 метрів від найближчого житлового будинку.⁴ Невдовзі табір підсилили об'єднаними зусиллями груп прикордонного контролю, тимчасово переміщених з інших районів, волонтерських батальйонів та Збройних Сил України.

За період літа 2014 року загальне число комбатантів в таборі зросло до 300 осіб. Українські військові також були присутні в двох інших локаціях поблизу: прикордонній позиції "Гора"⁵ та контрольно-пропускному пункті по дорозі до села Нижня Вільхова.⁶

Влітку 2014 року єдиною частиною україно-російського кордону в Луганській області, яка контролювалася українськими військовими, був залізничний переїзд "Ільїнка".⁷ Демаркаційна лінія між Україною і так званою ЛНР проходила вздовж ріки Сіверський Донець.⁸

Обстріл польового табору почався в перший тиждень липня 2014 року. Спершу вівся обстріл з 82мм мінометів.

3 Ukraine says insurgents attack border guards: Режим доступу: http://www.democraticunderground.com/?com=view_post&forum=1014&pid=816941

4 Фотодокази зібрані польовою місією IPHR: карта "map1-1.png"

5 Фотодокази зібрані польовою місією IPHR: карта "map1-1.png"

6 Фотодокази зібрані польовою місією IPHR: карта "map1-1.png"

7 (48°38'26.13"Пн; 39°41'39.12"Сх)

8 Офіційна карта АТО. Режим доступу: <http://euromaidanpress.com/2014/07/07/ukrainian-national-security-and-defense-council-report-july-7/>

За словами прикордонників, позиції нападників були розташовані на території України за кількадесят метрів від кордону з Росією. Сліди встановлення шести мінометних установок були знайдені на березі річки Деркул, де сталевий трос був протягнутий через річку.⁹ Обстріли стали частішими, і вже в серпні 2014 року позиції українських військових, села Колесниківка та Комишне, а також дачі в Юганівці обстрілювали майже щодня. За словами місцевих мешканців¹⁰ та свідчень солдатів прикордонної служби,¹¹ артилерія порушників була розташована на території Російської Федерації на південь від населеного пункту Маноцький, на відстані приблизно 500-1000 метрів від кордону. Щоразу перед початком обстрілу військове устаткування переводили в бойову позицію. Коли це відбувалося, було чути специфічні звуки, а також видно хмару пилу. Обстріли починалися ввечері. Під час обстрілів очевидці чули звуки і бачили спалахи від пострілів реактивних систем залпового вогню (надалі РСЗВ). Після чергового обстрілу установки переміщували назад.¹² Пізніше того ж літа позиції обстрілів змістилися вглиб території Росії.¹³ Супутникові знімки з ресурсу Google Earth, зроблені 6 вересня 2014 року чітко демонструють чисельні сліди переміщення вантажних машин на південь від населеного пункту Маноцький (в Російській Федерації).¹⁴ Ці знімки було порівняно зі знімками, зробленими перед початком потужних обстрілів. Наприклад, знімки цієї ж місцевості, датовані 17 липня 2014 року, не демонструють жодних слідів.

Фото: Порівняння супутникових зображень території на південь від населеного пункту Маноцький (Російська Федерація) 17 липня 2014 року (ліворуч) та 6 вересня 2014 року (праворуч). Зображення праворуч демонструє видимі сліди переміщення вантажних машин.

Команда IPHR отримала детальний опис обстрілів, що відбулися протягом ночі 23 липня 2014 року, коли ствольна та реактивна артилерія використовувалася з особливою інтенсивністю. У результаті обстрілу дім свідка 0205K855¹⁵ був повністю зруйнований, а сам свідок пережив контузію головного мозку. Будинки та інші об'єкти власності в Колесниківці також були зруйновані, а ліс біля села був підпалений.¹⁶ Також 2 серпня 2014 року табір на позиції "Гора" та відповідний контрольно-пропускний пункт зазнали інтенсивного обстрілу, внаслідок якого загинули четверо прикордонників.¹⁷ Обстріли припинилися 5 вересня 2014 року – в день

9 Свідчення: 0205K867, 0205K831

10 Відеодоказ з бази даних IPHR: Лето в Колесниковке в подвале под российскими градами, час: 01:00-02:00

11 Свідчення: 0205K828

12 Свідчення: 0205K828, 0205K833, 0205K827; Відеодоказ з бази даних IPHR: Лето в Колесниковке в подвале под российскими градами

13 Відеодоказ з бази даних IPHR: Лето в Колесниковке в подвале под российскими градами

14 Координати: 48°39'4.34"Пн; 39°43'45.35"Сх та 48°39'19.89"Пн; 39°44'14.88"Сх

15 Свідчення: 0205K855; Відеодоказ з бази даних IPHR: 150910_Kolesnikovka7_ul. Peschanaya_13_intervyu; 150910_Kolesnikovka70_ul. Peschanaya_4_voronka

16 Відеодоказ з бази даних IPHR: «Лето в Колесниковке в подвале под российскими градами», час: 05:00-15:00

17 Свідчення: 0205K844

перемир'я, відповідно до першого протоколу Мінських угод.¹⁸

Згідно з інформацією, отриманою від органів місцевого самоврядування у всіх трьох селах, 29 будинків були зруйновані повністю, у двох з них руйнування були настільки серйозними, що будівлі не підлягали ремонту, 5 будівель були істотно пошкоджені, а в решти розбило вікна, розстрожило дахи або пошкодило конструкції.

Найбільше постраждало село Колесниківка. Смертей серед цивільного населення в результаті цих атак зафіксовано не було, однак кілька цивільних отримали уламкові поранення. Тринадцятеро солдатів загинули і близько сорока були поранені в результаті артобстрілів, а також боротьби з диверсійними розвідувальними групами в регіоні.¹⁹

Місцеві мешканці²⁰ та прикордонники свідчили, що напередодні та під час обстрілів вони бачили дрони, які літали над місцевістю. Було повідомлено, що дрони вилітали з та поверталися у напрямку території Російської Федерації. Прикордонники, які перебували на позиції "Гора" свідчили, що дрони запускалися з околиць поселення Маноцький (в Російській Федерації) людьми, які приїхали туди в білому фургоні та чорному позашляховику.²¹ Кілька свідків також заявили, що кордон України нелегально перетинали воєнні гелікоптери Мі-24 та Мі-8 з повним озброєнням та маркуванням Російської Федерації. Вони пролетіли два кілометри в бік української території і полетіли назад.²² Інші свідчення стосуються порушень прикордонного режиму групами

Фото воронки в результаті вибуху РСЗВ БМ-21 "Град" в районі Юганівки та Колесниківки (координати 48°67'18.45" Пн, 39°69'92.22" Сх), задокументовано командою польової місії IPHR.

18 Режим доступу: <http://www.osce.org/ru/home/123807?download=true>

19 Свідчення: 0205K844

20 Відеодоказ з бази даних IPHR: "Лето в Колесниковке в подвале под российскими градами", timing: 02:00-03:00

21 Свідчення: 0205K828; Фотодоказ: карта, намальована свідком 0205K828

22 Свідчення: 0205K828, 0205K829

комбатантів, які певним чином взаємодіяли з українськими прикордонниками, після чого повертались на територію Російської Федерації.²³

Під час огляду місць обстрілу, польова місія виявила та задокументувала кілька воронок від артилерійських боєприпасів. Одна з воронок була розташована у житловому районі між Юганівкою та Колесниківкою²⁴ Кратер добре зберігся, що дало можливість визначити, що це слід від потрапляння снаряду РСЗВ БМ-21 "Град", випущеного з території Російської Федерації (азимут 120°).²⁵ Багато будинків у цьому районі були повністю зруйновані внаслідок обстрілу. Власник будинку у Колесниківці²⁶ показав членам польової місії снаряд «Град» в саду біля свого будинку. Воронка продовгуватої форми, що простягалася зі сходу на захід і уламки снаряду

Фото: Український військовий табір в Колесниківці; на зображенні з Google Earth видно численні воронки від розірваних артилерійських снарядів.

розкидані у південно-східному напрямку.²⁷ Представники польової місії також задокументували снаряд гаубиці, який не вибухнув (122 калібру)²⁸ та снаряд РСЗВ БМ-21 "Град", що, вцілілий, вертикально стирчав із землі.²⁹

Знімки Google Earth від 6 вересня 2014 року підтверджують, що біля села Колесниківка знайдено щонайменше 150 кратерів - слідів артилерійського обстрілу, більшість з яких знаходяться в районі польового табору. На пункті "Гора", де перебували прикордонники, знайдено сліди 70 кратерів. Кілька десятків воронок можна побачити на території блокпосту. Відштовхуючись від супутникових знімків воронок ми можемо зробити висновок, що табір обстрілювали з застосуванням кількох типів артилерійської зброї, а прикордонну заставу "Гора" та блокпост обстрілювали в основному з артилерії одного типу. Ці висновки підтвержені свідченнями місцевих

23 Свідчення: 0205K844, 0205K842
24 (координати 48.67'18.45"Сх 39.69'92.22"Сх)
25 Відеодоказ з бази даних IPHR: VID_20150910_105723
26 Свідчення: 0205K856-2
27 Відеодоказ з бази даних IPHR: VID_20150910_104635
28 В точці (48°40'25.76"Пн; 39°41'35.02"Сх)
29 В точці (48°40'24.59"Пн; 39°41'43.86"Сх)

мешканців та прикордонників.³⁰ На додаток до цього, знімки кратерів показують, що табір обстрілювали з одного напрямку – південно-східного (азимут 120°). Місце, звідки здійснювали обстріл, розташоване вздовж приблизної лінії обстрілів, за 3,6 км від місць розташування кратерів/воронок снарядів, що вибухнули, в районі на південь від населеного пункту Маноцький (в Російській Федерації), де видно численні сліди військової техніки.

Подальший аналіз знімків з району Тарасівський в Ростовському регіоні Російської Федерації, зроблених улітку 2014 року, дозволив ідентифікувати військовий табір та позиції артилерії на кордоні з Україною. В районі координат 48°38'10.88"Пн, 39°44'53.72"Сх, 6 вересня 2014 року видно укріплений табір та численні сліди важкої техніки, що вказують на активний рух та пересування установок. Зображення, датовані 26 травня 2014 року, не показують таких слідів.

Фото: Орієнтовний напрямок артилерійського обстрілу українського військового табору в районі Колесниківки.

Другий, більший за розміром табір розташований на схід від хутора Дуби на відстані 12 км від кордону з Україною.³¹ Супутникові знімки від 6 вересня 2014 року демонструють значну кількість військової техніки. Більше 40 військових вантажівок припарковані в таборі. Чотири одиниці військової техніки, розташовані на відкритих ділянках табору, кілька – на виході з лісу на південь від табору. На схід від табору на полях уздовж дороги, видно військове устаткування та намети. Фото від 25 липня 2014 року демонструють чотири одиниці самохідної артилерії біля табору³², скоріш за все, 2С19 «Мста-С». Дула самохідних артилерійських установок (надалі САУ) націлені в бік села Герасимівка в Україні. Відстань між цією позицією та українським кордоном уздовж напрямку заданих цілей артилерійських установок становить 18,5 кілометрів. Максимальна дальність стрільби «Мста-С» – 25 кілометрів.³³ Близько 200 метрів на південний схід від місць розташування САУ видно вісім одиниць військової техніки, чотири з яких, вірогідно, РСЗВ. Вони спрямовані у тому ж напрямку, що і дула САУ. На фото, зроблених військовими російської армії, опублікованих в соціальних медіа з геолокацією

30 Свідчення: 0205K828; Відеодоказ з бази даних IPHR: "Лето в Колесниковке в подвале под российскими градами"

31 48°38'16.70"Пн; 39°53'0.84"Сх

32 48°38'13.86"Пн; 39°53'24.05"Сх

33 Режим доступу: <http://wartools.ru/sau-russia/sau-msta-s-2s19>

на території другого табору,³⁴ на задньому плані добре видно батарею 2С19 «Мста-С». Більше того, на зображеннях від 6 вересня 2014 року видно колону військової техніки³⁵ та військовий гелікоптер в польоті.³⁶ Відповідно до розташування башти, розмірів та довжини дул САУ, можемо зробити висновок, що колона складалася з самохідної артилерії типу САУ 2С3 «Акація».

Інша позиція російської артилерії розташовувалась за чотири кілометри на південний захід від населеного пункту Патронівка.³⁷ Розмір одиниць техніки та довжина дул на зображенні дозволяє зробити висновок, що це установки типу 2С19 «Мста-С». Дула направлені вбік України, у напрямку населених пунктів Макарове та

Фото: Самохідні артилерійські установки з дулами, спрямованими в бік України. Тарасівський район, Ростовський регіон, Росія, 1,3 кілометри до кордону з Україною. Скріншот з Google Earth 6 вересня 2014 року.

Станиця Луганська. Численні аналогічні сліди пересування військової техніки вказують на її неодноразове використання на цих позиціях, розташованих на відстані 1,3 кілометра від українського кордону.

Аналіз публікацій у соціальних мережах показав, що деякі фотографії у період вищезгаданих подій, відмічені геолокацією на відповідній території, були взяті з аккаунтів солдатів, які перебували в Тарасівському районі Ростовського регіону Російської Федерації. Солдати, які перебували в Тарасівському районі влітку та восени 2014 року служили у військовій частині (тут і далі в/ч) 30683 (288ма артилерійська бригада) та у в/ч 43533 (681ий регіональний тренувальний центр бойової підготовки ракетних військ і артилерії). Обидва підрозділи були розташовані біля населеного пункту Муліно в районі Нижнього Новгороду, РФ. Фото, зроблені в цій місцевості, також були опубліковані солдатами в/ч 64055 (батальйон радіоелектронної боротьби), в/ч 31135 (1ий механізований полк Таманської дивізії) та в/ч 31134 (15ий механізований полк Калінінець Таманської дивізії).³⁸

34 Список свідчень: 0205_military_on_the_border

35 48°36'55.97"Пн 39°50'35.37"Сх

36 48°37'55.76"Пн 39°50'57.61"Сх

37 48°37'53.71"Пн 39°42'36.03"Сх; Зображення GoogleEarth 06.09.2014

38 Список свідчень: 0205_military_on_the_border (База даних IPHR з 33 солдат російської армії, в/ч 54801, 41450, 43533, 30683, 11659, 54164, 73582, 02511, 54046, 31135, 45767, 31134, 64055, 12128).

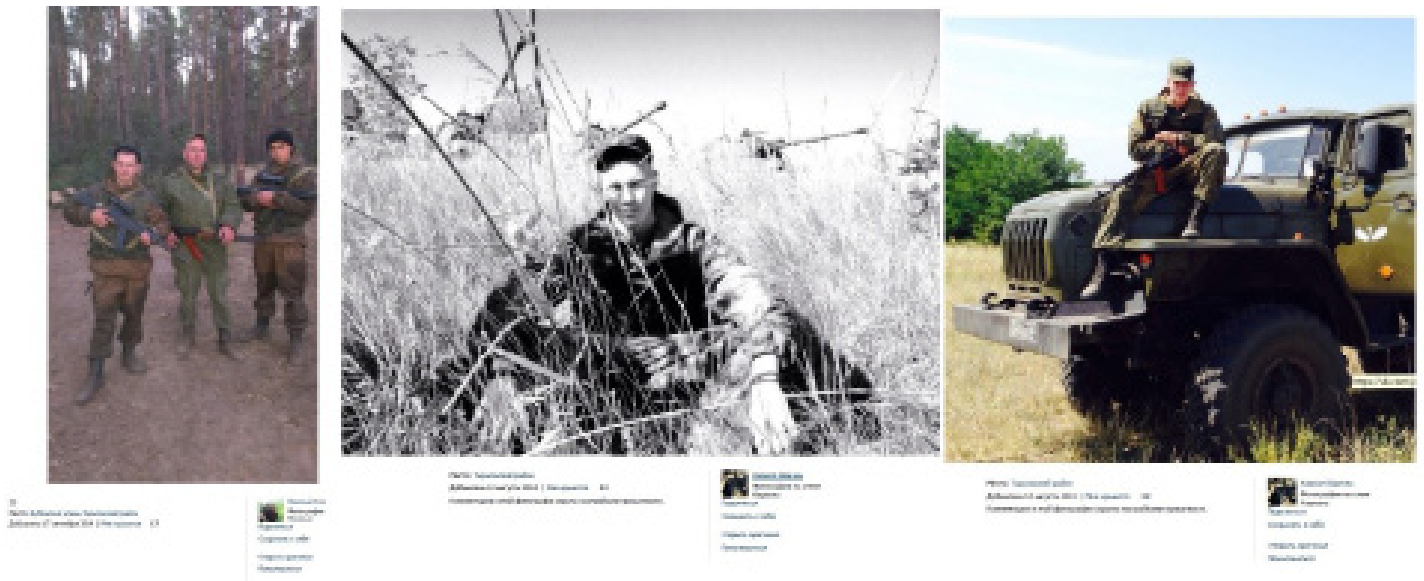

Фото з профілів солдатів регулярної армії РФ у соціальних мережах. Оpubліковані влітку 2014 року з геолокацією в Тарасівському районі Ростовського регіону Росії.

Згадані фото демонструють, що влітку 2014 року велика кількість російських солдатів та значна кількість військової техніки розташовувались у Ростовському регіоні менш ніж за 15 кілометрів від кордону з Україною. Вони періодично рухалися вперед у напрямку українського кордону, вірогідно, для здійснення обстрілів території України.

Свідки, опитані членами польової місії IPHR, також розповіли, що позиції для обстрілів, розташовані, на той момент, поблизу лісового господарства біля селища Деркул (Російська Федерація)³⁹, а також біля ріки Сіверський Донець (на ділянці, що пролягає вздовж території Російської Федерації), були призначені для РСЗВ БМ-21 “Град”, які застосовувались для обстрілів військового табору та села Колесниківка.⁴⁰ П’ять РСЗВ БМ-21 “Град” також були розташовані на захід від села Пархоменко (в Україні, на території так-званої ЛНР). З цих позицій здійснювались регулярні обстріли.⁴¹ Польовою місією було задокументовано воронки снарядів біля села Колесниківка, а в результаті огляду було визначено, що вогонь вівся з південного напрямку (азимут 170⁴² та 150 градусів⁴³). Значення (азимут) для села Пархоменко – 173 градуси.

Один зі снарядів влучив у південну частину будинку на вулиці Сонячна в Колесниківці.⁴⁴ Місцеві жителі засвідчили, що напади, здійснені з території Росії були більш точними, ніж з ЛНР. Кратери, описані вище, були утворені снарядами, випущеними з дистанції не менш ніж 1100 метрів від табору, який, вірогідно, був ціллю. Ця інформація підтверджена свідченнями очевидців.

Згідно зі свідченнями місцевих мешканців та прикордонників,⁴⁵ снаряди РСЗВ, випущені з території Російської Федерації, часто були націлені на українські села Макарове, Нижня Вільхова, Верхня Вільхова, Герасимівка, а також місто Щастя.⁴⁶ Один цивільний із села Колесниківка, на подвір’ї якого було знайдено кілька композитних

39 Свідчення: 0205K827

40 Свідчення: 0205K828, Фотодоказ з бази даних IPHR: карта, створена свідком 0205K828, точка «14» (Додаток 1)

41 Свідчення: 0205K845, 0205K828

42 Відеодоказ з бази даних IPHR: VID_20151217_151725

43 Відеодоказ з бази даних IPHR: VID_20151217_152235

44 Свідчення: 0205K868; Відеодоказ з бази даних IPHR: VID_20151217_150410; VID_20151217_151208;

45 Свідчення: 0205K5845, 0205K831

46 Відеодоказ з бази даних IPHR: “150909_Kolesnikovka20_dom1_intervyu 2.MOV”

труб снарядів “Граду”, підтвердив, що він та його сестра були свідками атак з боку Росії влітку 2014 року.⁴⁷ За його словами, щоразу, коли вони чули залпи, то ховалися в підвал, але одного разу вони не встигли сховатися.

Фото: Орієнтовний напрямок артобстрілу з території так-званої ЛНР.

Коли свідки вибігли з дому, то почули характерні звуки РСЗВ БМ-21 “Град” і бачили «палаючі снаряди», що летіли з боку річки Деркул. Чоловік і його сестра притислися до стіни будинку, щоб укритися від атаки, але снаряди пролетіли над ними. Вони пам’ятають звук снарядів, від якого тряслися стіни будинку. Снаряди летіли далеко вглиб території України.

Наведені вище факти слугують переконливими доказами того, що в липні-серпні 2014 року Російська Федерація зі своєї території обстрілювала позиції українських солдатів та цивільні об’єкти в селах Колесниківка та Комишне, застосовуючи ствольну та реактивну артилерію та спричиняючи загибель та поранення щонайменше 13 людей, а також руйнуючи і пошкоджуючи їхню власність. Крім цього в даному районі Росія застосовувала дрони в розвідувальних цілях та для коригування вогню артилерії, а також порушувала український повітряний простір військовими гелікоптерами.

Селище Мілове, Луганська область, Україна

Мілове – селище, розташоване поблизу україно-російського кордону на Сході України, що межує з російським селищем Чертково. Фактично, ці два селища є частиною одного поселення – кордон між двома населеними пунктами проходить вздовж вулиці “Дружби Народів”, що ділить поселення на дві частини. Впродовж літа 2014 року, коли відбулися нижчеописані події, райони, що не контролювалися урядом України, знаходились не менш ніж за 80 кілометрів від селища Мілове. Наразі демаркаційна лінія проходить навіть далі від селища. Однак українських військових атакували в цьому районі в липні-серпні 2014 року.

Перший обстріл був здійснений в ніч з 1 на 2 липня 2014 року.⁴⁸ Ціллю атаки був підрозділ військово-повітряних

47 Відеодоказ з бази даних IPHR: “150909_Kolesnikovka20_dom1_intervyu 2.MOV”

48 Свідчення: 0205K849

сил України, розташований на відстані 1,5 кілометра від кордону з Російською Федерацією.⁴⁹ Обстріл тривав від 00:30 до 01:30. Здійснювався з району села Яснопримінське (Україна) з використанням 82 мм мінометів, які, судячи зі слідів установок (вірогідно, мінометні плити), були переміщені на вогневі позиції з Російської

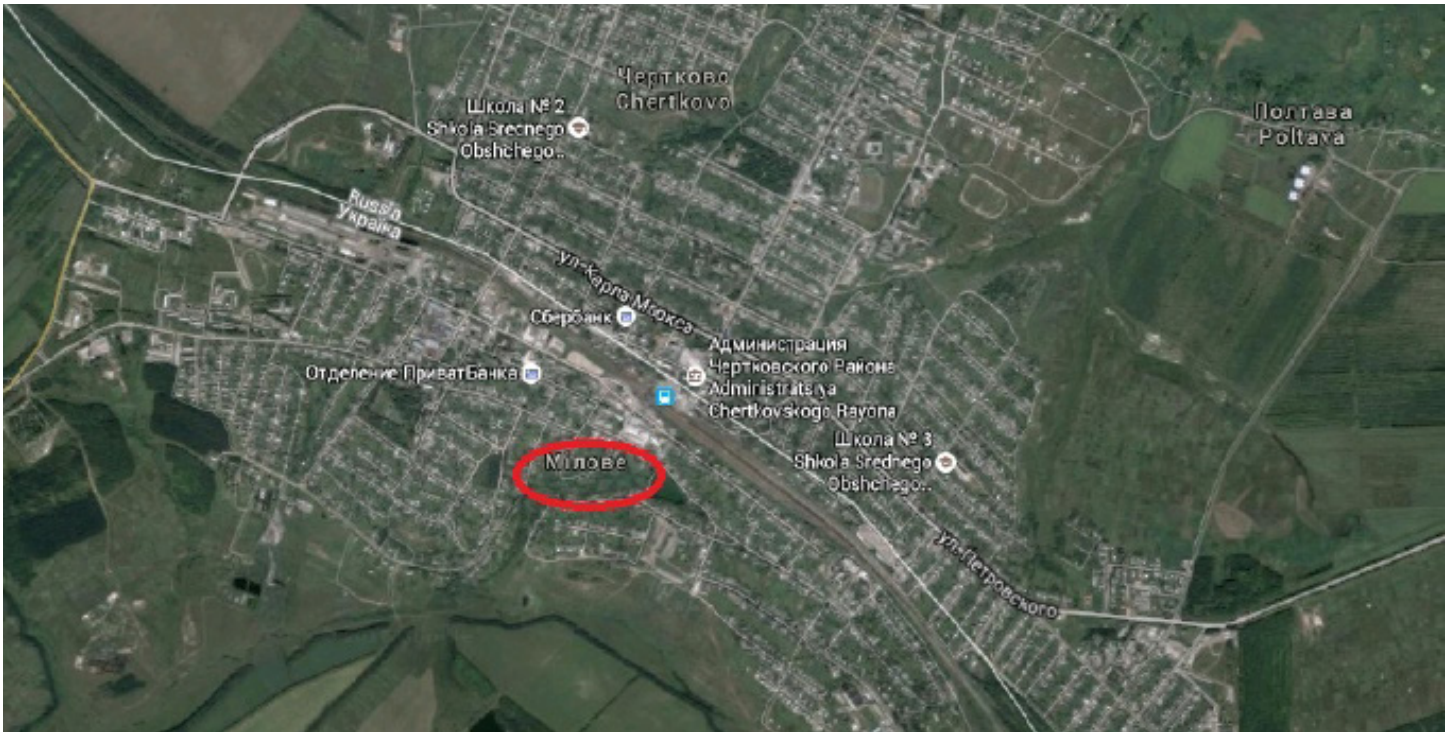

Фото: Селища Мілове (Україна) та Чертково (РФ), фактично, є частиною одного населеного пункту. Кордон між селищами проходить вздовж вулиці “Дружби Народів”.

Федерації та перевезені назад після обстрілу.⁵⁰ Число капсул, знайдених на вогневих позиціях, говорить про те, що було здійснено близько 48 пострілів.⁵¹ Час між пострілами та вибухами становив не менше 5 секунд, що свідчить про обстріл з близької відстані.⁵²

Декілька коментарів, опублікованих в соціальній групі Чертково⁵³ (ВКонтакте) 2 липня 2014 року, підтверджують нічний обстріл. В одному коментарі сказано: «Була мирна ніч. Тихо. Я ледь не обі**вся від вибухів»⁵⁴, інший коментар: “Люди, якщо в когось є достовірна інформація про те, що сталося вночі, зайдіть у додаток ZELLO. Канал Чертково самооборона. Ви дуже нам потрібні”.⁵⁵ Місцеві ЗМІ також оприлюднили інформацію щодо обстрілу.⁵⁶

8 серпня 2014 року о 03:30 відділ прикордонної служби в селищі Мілове був обстріляний з реактивних піхотних вогнеметів “РПО Шмель”, СПГ, а також гранатометів ГП-25.⁵⁷ Перші два удари “РПО Шмель” були завдані з відстані 50 метрів від будівлі відділу (територія України) і влучили в фасад та дах будівлі. Фасад повернений убік

49 Мапа, створена свідком 0205K849

50 Свідчення: 0205K833

51 Свідчення: 0205K835, 0205K849

52 Відеодоказ з бази даних IPHR: “Звуки артподготовки под Украинским селом Меловое или Российским селом Чертково 2 ночи 02.07.14.mp4”

53 Посилання на сторінку в соцмережі: https://vk.com/p_chertkovo

54 Фотодоказ з бази даних IPHR: “VK-4ertkovo.jpg”

55 Фотодоказ з бази даних IPHR: “VK-4ertkovo.jpg”

56 Режим доступу: http://www.donnews.ru/Voyna-v-Ukraine-dobralas-do-Chertkovskogo-rayona_15960

57 Свідчення: 0205K835

Російської Федерації. Наступні два удари були нанесені з відстані 150 метрів і також влучили в дах.⁵⁸ Про місця запуску свідчили реактивні двигуни пускових установок, що залишилися на місці запуску.⁵⁹ СПГ стріляли з даху покинутої фабрики на російській території.⁶⁰ На той час, коли польова місія відвідала відділ прикордонної служби, будівлю заводу вже було знесено, однак жодного іншого місця, звідки можна було б вести обстріл або

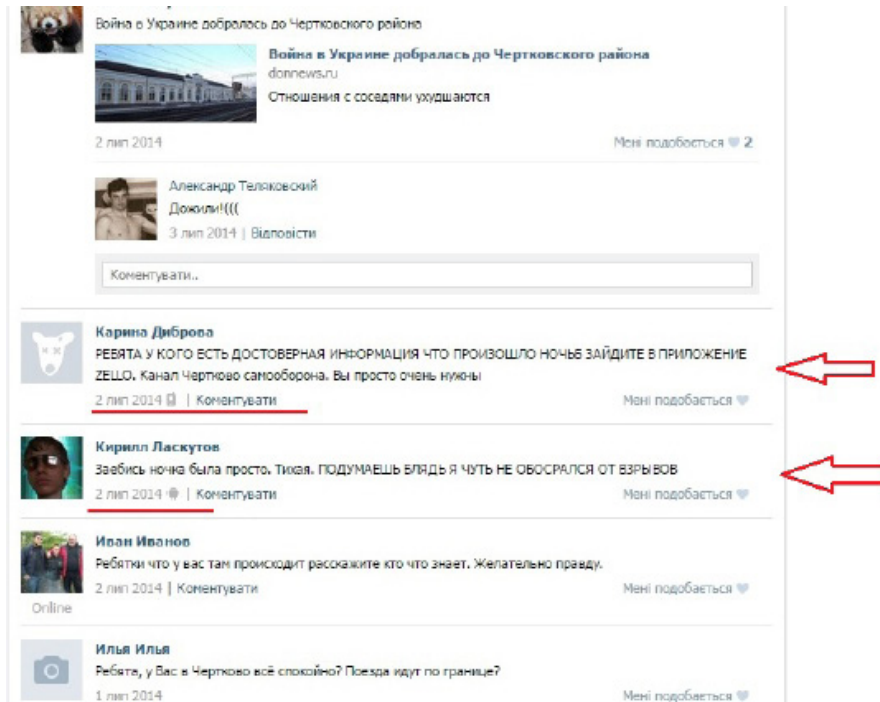

Фото: Скріншот коментарів, опублікованих у групі в соціальній мережі "Чертково" (ВКонтакте) 2 липня 2014 року.

де можна було б встановити СПГ, знайдено не було. Також було задокументовано кілька потраплянь снарядів ГП-25 в гараж на території відділу.⁶¹

Снаряди повністю спалили дах будівлі, пошкодивши фасад та її внутрішню частину, а також розбили вікна.⁶²

Після обстрілу дві чи три ПУМ (протипіхотні уламкові міни) були знайдені на вулиці біля паркану будівлі відділу прикордонної служби.⁶³ Одна з них розірвалася близько сьомої ранку, поранивши чотирьох прикордонників.⁶⁴

Оразу ж після обстрілу будівлі прикордонного контролю о 4:00 – 4:30 ранку⁶⁵ розпочався обстріл підрозділу протиповітряної оборони військових сил України з великокаліберної артилерії.⁶⁶ У відкритому доступі знаходяться два відео⁶⁷ обстрілу, знятих на камеру мешканцем Чертково з даху його будинку, що знаходиться

58 Свідчення:0205K849

59 Фотодоказ з бази даних IPHR: "DSC_0337.jpg", "Двигатель ШМЕЛЯ.jpg", "Реактивный Двиг ШМЕЛЯ.jpg", "Реактивный двигатель Шмель.jpg", "Реактивный двигатель.jpg"

60 Свідчення: 0205K849

61 Свідчення: 0205K833; Відеодоказ з бази даних IPHR: "VID_20160330_163417[1].3gp"

62 Фото- та відеодокази з бази даних IPHR: набір фото- та відеоматеріалів, зібраних польовою місією, під назвою "фото здання + шмель и противопехотная мина"; Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=vZO2zuJaZPw> ; <https://www.youtube.com/watch?v=rHzHRmMHId0>

63 Фотодоказ з бази даних IPHR: "DSC_0366.jpg", "Міна ПОМ-2.jpg", "ПОМ-2.jpg", "Противо-пехотная осколочная мина.jpg",

64 Свідчення: 0205K849

65 Фотодоказ з бази даних IPHR: "Shelling-time.jpg"

66 Відеодоказ з бази даних IPHR: "Стрельба и взрывы на границе рядом с Чертково-Меловое. 4 утра 08.08.2014", "Стрельба и взрывы на границе рядом с Чертково-Меловое. 4 утра 08.08.2014 (1)"

67 Відеодоказ з бази даних IPHR: "Стрельба и взрывы на границе рядом с Чертково-Меловое. 4 утра 08.08.2014", "Стрельба и взрывы на границе рядом с Чертково-Меловое. 4 утра 08.08.2014 (1)"

поблизу школи №3⁶⁸ (координати: 49.37'52.36" Пн 40.16'23.82" Сх). На відео спочатку лунають сигналізації автомобілів, а згодом – потужний звук вибуху, через 27 секунд чути віддалений вибух.⁶⁹ На другому відео чути три послідовні сильні звуки вибуху, останньому з яких передує спалах (15-та секунда відео) і через 26 секунд три віддалені звуки вибуху.⁷⁰ У той час сонце ще не зійшло (схід сонця був о 5:01, а світанок було видно лише з північного сходу) - це дозволяє стверджувати, що спалахи, які видно на відео, були на сході.⁷¹ Це також підтверджує той факт, що людина, яка знімала відео, направляла камеру на схід, звідки було чути потужні звуки. На додаток до цього, відео демонструє, що 1-2 секунди минає між спалахом і звуком – це означає, що у разі, якщо причиною спалаху був артилерійський обстріл, то його позиція була приблизно за 411 метрів від місця, де відео було зняте.

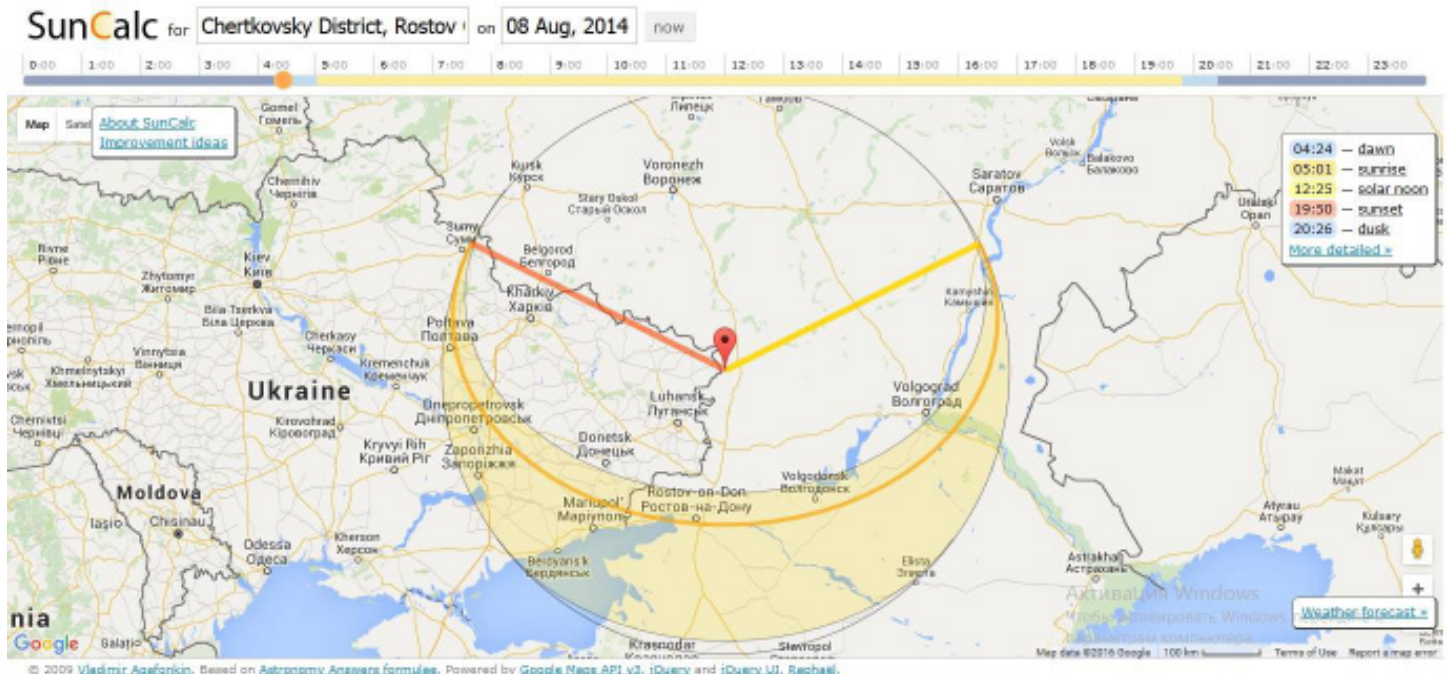

Фото: Фази сонця протягом дня 8 серпня 2014 в Чертково. У той самий день і в тому ж місці, де було зняте відео артилерійського обстрілу

Все це дозволяє стверджувати, що обстріл здійснювався з території Російської Федерації на Схід від Черково. Це також підтверджують свідчення очевидців. Один зі свідків розповів,⁷² що звуки обстрілу лунали з напрямку села Маньково-Калитвенське (Маньково-Калитвенское).⁷³ Інший місцевий мешканець⁷⁴ розповів, що чув від колег, про вікна та огорожі будинків, розташованих на краю села Полтава (Луганська область, Сватівський район), які були розбиті внаслідок артилерійських ударів.⁷⁵ Обстріл тривав до 5:40 ранку.⁷⁶ Місцями снаряди залишили кратери близько 2,5 метрів в діаметрі та 1 метру вглиб.⁷⁷ Внаслідок обстрілу було також зруйновано українську радіолокаційну станцію.⁷⁸

68 Фотодоказ з бази даних IPHR: "Location-shooting.jpg"

69 Відеодоказ з бази даних IPHR: "Стрельба и взрывы на границе рядом с Чертково-Меловое. 4 утра 08.08.2014" (1)

70 Відеодоказ з бази даних IPHR: "Стрельба и взрывы на границе рядом с Чертково-Меловое. 4 утра 08.08.2014"

71 Режим доступу: <http://suncalc.net/#/49.2957,40.3047,6/2014.08.08/04:28>

72 Свідчення: 0205K833

73 49.39'33.16"Пн, 40.26'33.09"Сх

74 Свідчення: 0205K849"Сх

75 49.38'77.65"Пн, 40.17'74.08"Сх

76 Фотодоказ з бази даних IPHR: "Shelling-time.jpg"

77 Свідчення:0205K849

78 Свідчення: 0205K849

Аналіз доказів та отриманих даних з польової місії до селища Мілове та відділу прикордонної служби дозволив нам зробити висновок, що напади, описані вище, було здійснено із застосуванням ручної зброї, артилерійських систем та мінометів з території Російської Федерації, а також людьми, які незаконно перетнули український кордон і повернулися до Росії після нападу.

Село Красна Талівка, Луганська область, Україна

Село Красна Талівка розташоване в Станично-Луганському районі Луганської області в Україні. Воно з трьох боків оточене кордоном з Російською Федерацією. Контрольно-пропускний пункт на українсько-російському кордоні та відділ прикордонного контролю знаходяться в Красній Талівці. Контрольно-пропускний пункт наразі зачинений. Влітку 2014 року село знаходилося за 30 кілометрів навпростець від найближчого поля бою.⁷⁹

27 Червня 2014 року з 11:00 ранку і до 14:00 оглядова башта та пункт прикордонного контролю біля Красної Талівки зазнали обстрілу протитанковими снарядами, відомими як ПТРК, що, вірогідно, були випущені російськими військовими з українського боку кордону.⁸⁰ Два снаряди було випущено впродовж 10 хвилин⁸¹, радіус дії 1,5 кілометра, після обстрілу свідок⁸² знайшов довгі тонкі мідні провідники, що пролягали в напрямку Росії. За свідченнями очевидця, після обстрілу українські прикордонники знайшли місце розташування диверсійно розвідувальної групи на території України і її маршрут відступу назад на територію Росії разом з ПТРК.⁸³

Вірогідність того, що вогонь було відкрито сепаратистами так званих ЛНР чи ДНР є мінімальною, зважаючи на далеку відстань між Красною Талівкою та територіями, контрольованими сепаратистами. Внаслідок обстрілу двоє прикордонників отримали поранення, а оглядова вежа і прикордонний пост були зруйновані.⁸⁴ Після інциденту працівники української служби домовились про переговори з російськими прикордонниками в місті Благовіщенське, однак у запланований день зустрічі українські делегати потрапили під мінометний вогонь, організований у такому ж стилі, як і попередній обстріл (напад з української території і відхід до Російської Федерації).⁸⁵

25 серпня 2014 року команда українських прикордонників під кодовим іменем "Секрет" (у складі трьох комбатантів) перебувала на точці "Привид" поблизу села Красна Талівка Луганської області. Їхнім завданням було спостереження та охорона частини кордону з Російською Федерацією.⁸⁶ Пункт "Привид" був розташований на українській території за три кілометри від кордону, біля селища Деркул (Російської Федерації)⁸⁷ на шляху з населеного пункту Красівка (Красновка рос.) (територія Російської Федерації) до селища Талове (територія України). Приблизно о 3:10 ранку команда "Секрет" була атакована на території України невідомими бійцями.⁸⁸ В результаті нападу вбили двох членів команди, а третьому вдалося викликати підмогу.⁸⁹

79 Режим доступу: <http://korrespondent.net/ukraine/3412779-karta-ato-na-1-sentiabria>

80 Свідчення: 0205K839, 0205K840, 0205K838

81 Свідчення: 0205K838

82 Свідчення: 0205K839

83 Свідчення: 0205K839, 0205K838

84 Свідчення: 0205K839, 0205K840; Відеодоказ з бази даних IPHR: VID_20160401_110843[1]; VID_20160401_113120[1]

85 Свідчення: 0205K838

86 Свідчення: 0205K839, 0205K840, 0205K838, 0205K834

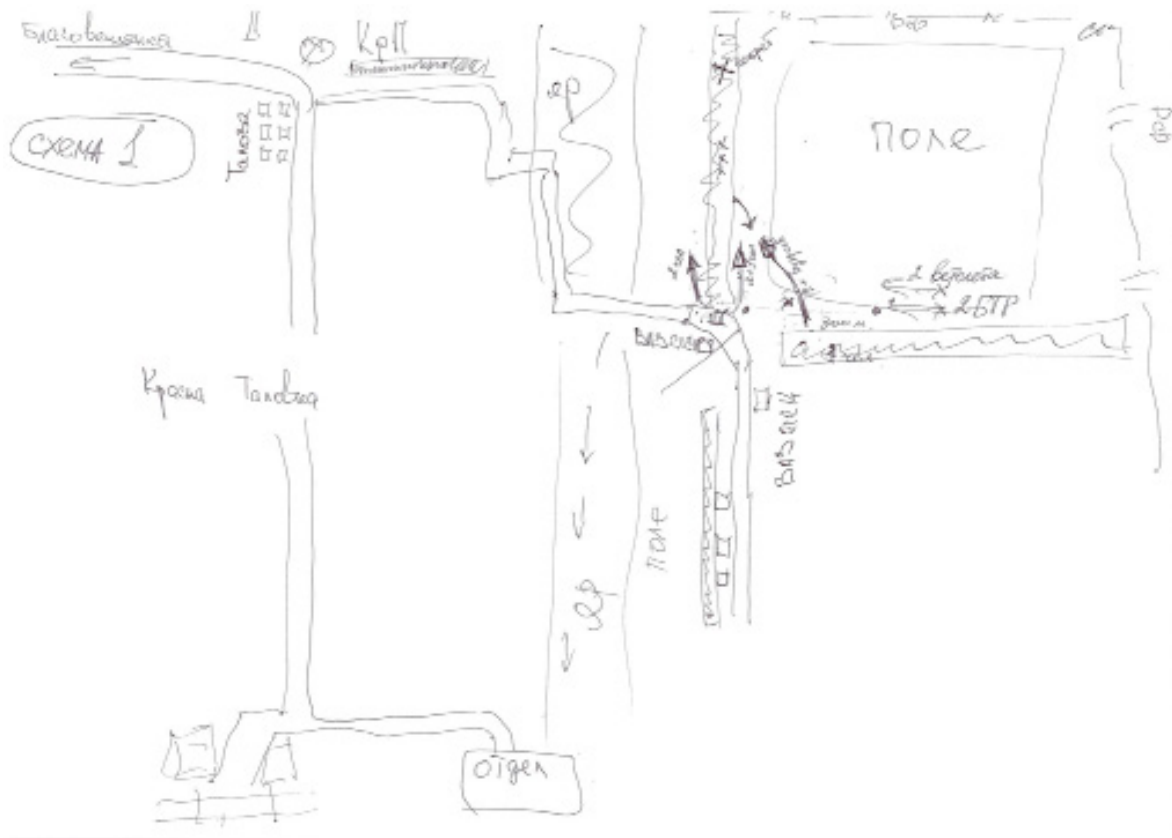
87 Свідчення: 0205K834

88 Свідчення: 0205K839, 0205K840, 0205K838, 0205K834

89 Свідчення: 0205K834, 0205K839, 0205K840

О 3:25 ранку бійці з прикордонного пункту в Красній Талівці (11 комбатантів) вирушили на допомогу команді "Секрет", однак потрапили в засідку невідомих бойовиків у лісі.⁹⁰ Також на допомогу команді "Секрет" були викликані інші групи – команда бійців прикордонної служби з Міллерового (14 комбатантів), мотоманеврена група зі Львова (7 людей),⁹¹ а також група з селища Талове (4 людини).⁹² Бій тривав приблизно 60 хвилин.⁹³

Невідомі бійці діяли професійно, змусивши декількох українських прикордонників відступити у ліс.⁹⁴ В той же час два гелікоптери MI-24 та три БТР-82А перетнули кордон України з боку Росії.⁹⁵ Згідно зі свідченнями, гелікоптери розпочали патрулювання кордону з боку Росії в кінці зими 2014 року.⁹⁶ Один зі свідків розповів, що важке озброєння прибуло з Російської Федерації, оскільки на тій частині контрольованої території українських одиниць важкого озброєння не було.⁹⁷

Карта поля бою в районі Красної Талівки, зроблена свідком 0205K838

Після закінчення протистояння українські бійці знайшли на полі бою два магазини для кулемета Калашникова, спальник зі слідами крові, сухпайок, виготовлений в РФ, бінокль, тепловізор, аптечку Псковської дивізії з ліками.⁹⁸

90 Свідчення: 0205K834, 0205K839, 0205K838

91 Свідчення: 0205K834

92 Свідчення: 0205K838

93 Свідчення: 0205K834, 0205K839

94 Свідчення: 0205K834, 0205K838

95 Свідчення: 0205K834, 0205K838; Article "БТР 82А" фото новый бронетранспортер России, Режим доступу: <http://toparmy.ru/rossijskaya-armiya/novoe-rossijskoe-vooruzhenie/btr-82a-foto-novyj-bronettransporter-rossii.html>

96 Свідчення: 0205K840

97 Свідчення: 0205K839

98 Свідчення: 0205K834, 0205K840

В результаті протистояння чотирьох українських бійців було вбито (двох бійців з команди “Секрет” та двох бійців з груп підкріплення), двох було поранено, а автомобілі прикордонників були знищені гелікоптерами та БТР-82А.

Крім цього один зі свідків розповів, що в січні 2015 року на пункті “Привид” біля КрасноіТалівки він бачив двох комбатантів, одягнених у камуфляж, схожий на той, який носять російські військові. Після фіксації українськими бійцями, ці комбатанти повернулися на територію Росії. У лютому 2015 року той же очевидець засвідчив фіксацію снайперського укриття та слідів підшову в районі КрасноіТалівки (неподалік від українського блокпосту на шляху до Герасимівки). Свідки також розповіли, що численні диверсійно-розвідувальні групи проникали на територію Красноі Талівки та заклали там міни.⁹⁹

Фото: військова сумка, що згоріла, знайдена в районі Красноі Талівки

Село Дмитрівка та селище Побєда, Луганська область, Україна

Дмитрівка та Побєда – населені пункти в Луганській області України. 1-4 вересня найближча до них територія, невідконтрольна українському уряду, знаходилась приблизно за 35 кілометрів на Південь від Дмитрівки та за 45 кілометрів від Побєди.¹⁰⁰ Кордон з Російською Федерацією пролягає приблизно за 40 кілометрів навпростець у східному напрямку від Дмитрівки та за 40 кілометрів від Побєди.

Починаючи з липня 2014 року¹⁰¹ у Дмитрівці знаходилися український артилерійський батальйон, перша танкова бригада та батальйон Київ-12.¹⁰²

З вересня 2014 року приблизно о 22:00 – 23:00 пост українських збройних сил був обстріляний з РСЗВ “Смерч”, зарядженої снарядами “Торнадо-С”, які відрізняються від снарядів, що їх застосовує Україна.¹⁰³ За даними звіту 2015 року Фінського інституту міжнародних відносин, “Торнадо-С” – це унікальний вид російської зброї, прийнятий на озброєння російською армією у 2012 році. Росія ніколи не виставляла цей тип озброєння на продаж закордон.¹⁰⁴

99 Свідчення: 0205K842

100 Офіційна карта АТО. Режим доступу: <http://mediarnbo.org/2014/09/04/situatsiya-na-shodi-ukrayini-na-04-veresnya/>

101 Свідчення: 0205K859

102 Свідчення: 0205K869; Стаття «Після російського «Смерча» Дмитрівка перетворилася на згарище». (“After Russian “Smerch” Dmytrivka turned in flames”). Режим доступу: http://gazeta.ua/articles/np/_dmitrivka-pislya-rosijskih-smerchiv-peretvorilas-na-popelische/583104

103 Свідчення: 0205K869, 0205K859, 0205K861, 0205K862

104 Фінський Інститут Міжнародних Відносин, Коментар 5, 2015: «Нове Мінське перемир'я – прорив чи просто міраж в урегулюванні українського конфлікту?» (“The new Minsk ceasefire - a breakthrough of just a mirage in the Ukrainian conflict settlement?”)

Обстріл тривав до 7:00 ранку 4 вересня 2014 року.¹⁰⁵ Один зі снарядів не розірвався і застряг в землі поблизу цивільного автомобіля ЗІЛ-131. Згідно зі свідченнями цивільного очевидця подій, снаряд увійшов у землю під кутом 80 градусів, з хвостовиком спрямованим на південний-схід¹⁰⁶ (азимут 110-130 градусів¹⁰⁷ – цей факт також був підтверджений польовою місією IPHR). Обстріл керувався системою GPS наведення.¹⁰⁸

Загалом було чотири хвили обстрілів¹⁰⁹, третя з яких була найсильнішою. Під час польоту снаряди видавали характерний шиплячий звук. Після третьої хвили обстрілів на місці дислокації українських військових розпочалася пожежа.¹¹⁰

Більша частина території, що зазнала обстрілу, згоріла. П'ятнадцять українських комбатантів загинули, більшість військового обладнання знищено, так само як і склад боєприпасів, внаслідок чого українські снаряди здетонували і розлетілись у напрямку села.¹¹¹ Більше того, безліч цивільних будівель були зруйновані (дахи та вікна були розбиті, фасади будинків були пошкоджені уламками).¹¹²

Напередодні атаки 2-3 вересня українські військові попередили цивільних про можливість обстрілу.¹¹³

Очевидці свідчили про використання кластерних боєприпасів під час обстрілу Дмитрівки. Один зі свідків розповів: “Я вийшов з будинку і почув гул, ніби це був реактивний літак на холостому ході. Я жив колись біля летовища і часто чув такі звуки. Потім був вибух у небі, а згодом черга з вибухів на землі. Розриви були синього кольору. Я також бачив сяйво в небі, але важко сказати, з якого боку».¹¹⁴

4 вересня 2014 року селище Победа Луганської області було обстріляне РСЗВ “Смерч”.¹¹⁵ Військові об’єкти, розташовані в районі селища на той час – це штаб сектора “А”¹¹⁶, підрозділ реактивної артилерії, п’ять гелікоптерів (чотири Мі-25 та один Мі-8), система протиповітряної оборони, ремонтне депо та польовий госпіталь.¹¹⁷

Адрас Рац, Сінікукка Саарі (Andras Racz and Sinikukka Saari). Режим доступу: http://www.fjia.fi/en/publication/485/the_new_minsk_ceasefire/

105 Свідчення: 0205K861

106 Свідчення: 0205K869

107 Свідчення: 0205K859

108 Свідчення: 0205K869

109 Свідчення: 0205K859

110 Свідчення: 0205K859

111 Відеодоказ з бази даних IPHR: “обстрел лагеря украинских военных в поселке Дмитровка”

112 Свідчення: 0205K862

113 Свідчення: 0205K859, 0205K862

114 Свідчення: 0205K864

115 Свідчення: 0205K869, 0205K862, 0205K863, 0205K873

116 Режим доступу: <http://hromadskeradio.org/ru/programs/hroniky-donbasu/poselok-pobeda-posle-raketnogo-obstrela-fotoreportazh>

117 Свідчення: 0205K869, 0205K862, 0205K863, 0205K873

Обстріл, вірогідно, здійснювався з території станиці Митякинської (Російської Федерації), де була розміщена база російських військових. Свідки бачили це.¹¹⁸

Інцидент розпочався 1-3 вересня 2014 року з попередніми поодинокими ударами РСЗВ “Смерч”. Перший снаряд упав у незаселеному районі селища і не спричинив жодної шкоди. Пізніше було знайдено чотири порожні снаряди діаметром 30 см зі стабілізаторами.¹¹⁹ Один зі свідків розповідав, що відчував запах сірки і бачив дим.¹²⁰ Свідки повідомили, що снаряди були випущені з напрямку українсько-російського кордону (40-50 кілометрів від селища Побєда). Пізніше того ж дня очевидець розповів, що бачив “салют зі снарядів” в Побєді.¹²¹

Наступного дня¹²² одна ракета застрягла в землі, не розірвавшись. Очевидець засвідчив, що кут нахилу ракети становив 20 градусів, а хвостовик був направлений на станицю Митякинську (територія Російської Федерації).¹²³ Інший снаряд влучив у будівлю командного пункту і бібліотеку, однак не розірвався.¹²⁴

Ввечері 4 вересня розпочався обстріл військової бази. Очевидець засвідчив, що чув шипіння ракет і вибухи з села Колядівка (15 кілометрів від Побєди); він також бачив 10 стовпів диму, що підіймались в тому районі.¹²⁵ Обстріл супроводжувався звуком “падіння літака”¹²⁶ і гучними вибухами. Декілька снарядів влучили у склад боєприпасів і призвели до сильних розривів, що продовжувалися до 21:00.¹²⁷

Обстріл селища Побєда відбувався з напрямку села Михайлюки (азимут 110-130, за даними, задокументованими польовою місією IPHR).¹²⁸

На основі моніторингового звіту ОБСЄ, з початку вересня 2014 року монітори чули, як стріляли з російського боку кордону: “За минулі тижні детонування артилерійських припасів та стрільбу було чутно тільки з західного та північного напрямків; однак протягом тижня команда спостерігачів ОБСЄ повідомила про випадки стрільби з велико- та малокаліберної зброї зі східного та південно-східного районів, також на кордоні з Україною”.¹²⁹ ОБСЄ не підтверджує, що обстріли Дмитрівки та Побєди велися з території Російської Федерації, однак вони підтверджують випадки застосування важкого озброєння в цьому районі станом на 3 вересня 2014 року. Представники української влади, однак, підтверджують, що обстріли Дмитрівки та Побєди були здійснені з території Російської Федерації.¹³⁰

На основі свідчень та доказів, зібраних командою польової місії IPHR в Дмитрівці та Побєді, інформації з відкритих джерел та офіційних звітів, ми можемо зробити висновок, що обстріли Дмитрівки та Побєди були здійснені зі Сходу, вірогідно, з території поблизу українського кордону, з використанням унікального типу снарядів “Торнадо-С”, вироблених в Російській Федерації. Це доводить, що обстріли щонайменше були

118 Свідчення: 0205K869, точка 48.63°92.42”Пн, 39.74°78.18”Сх

119 Свідчення: 0205K869, 0205K857, 0205K865

120 Свідчення: 0205K858

121 Свідчення: 0205K858

122 Свідчення: 0205K858

123 Свідчення: 0205K869

124 Свідчення: 0205K857

125 Свідчення: 0205K869

126 Свідчення: 0205K858, 0205K865

127 Відеодоказ з бази даних IPHR: Побєда после “Смерча”

128 Свідчення: 0205K858, Video evidence from IPHR database: video_pobieda_smerch1

129 Щотижневе оновлення/звіт Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ з блокпосту Гуково і Донецька, 28 серпня до 08:00, 3 вересня 2014. Режим доступу: <http://www.osce.org/om/123151>

130 Остання інформація: Дмитрівка-Побєда станом на 04.09.2014. Режим доступу: <http://www.rnbo.gov.ua/news/1802>.

html

здійснені за підтримки військових і фахівців Росії Федерації. Однак, беручи до уваги звіт ОБСЄ за 3 вересня 2014 року та інформацію Фінського інституту міжнародних відносин щодо "Торнадо С", згадані вище, ми приходимо до висновку, що обстріли Дмитрівки та Победи були здійснені російськими військовими з території Російської Федерації.

Юридична оцінка

і) Кваліфікація збройного конфлікту

Напади на населені пункти Колесниківка, Комишне, Мілове, Красна Талівка, Дмитрівка та Победа в Луганській області вказують на збройний конфлікт міжнародного характеру, як визначено в Статті 2 Женевських Конвенцій 1949 року. Відповідно до цієї статті, визначення або не визначення збройного конфлікту як такого, що має міжнародний характер в цілому не впливає на можливість застосування Конвенції щодо нього. Коментар до Женевських конвенцій 1949 року однозначно підтримує загальноприйнятну думку, що міжнародний збройний конфлікт починається з того моменту, коли має місце військова інтервенція збройних сил однієї країни на територію іншої країни.¹³¹ У цьому випадку тривалість конфлікту/нападів та жертв не є релевантними.¹³² Як показано вище, у випадках атак на населені пункти Колесниківка, Комишне, Мілове, Красна Талівка, Дмитрівка та Победа український кордон перетнули нелегально (згідно з термінологією Женевських конвенцій, відбулася інтервенція), після чого військові напади були здійснені на об'єкти військової інфраструктури, пункти прикордонного контролю та цивільні об'єкти (підтверджені атаки цивільних об'єктів мали місце в селах Колесниківка та Комишне). Покинуті речі персонального вжитку та сліди переміщення військової техніки, рух російських військових підрозділів на території Російської Федерації і через кордон України вказують на те, що перетини кордону та напади на українські території не могли бути організовані без допомоги військових підрозділів Російської Федерації. Відповідно, нелегальний перетин державного кордону людьми, пов'язаними з російськими військовими підрозділами та атаки на об'єкти, розташовані на території України, можна прирівняти до початку військового конфлікту міжнародного характеру.

Більше того, в міжнародній судовій практиці¹³³ і в рамках міжнародного гуманітарного права¹³⁴ було визначено, що міжнародний збройний конфлікт має місце у випадку будь-якого нападу одної держави на іншу. Здійснення нападу (злочину) на території держави, відоме в міжнародному законодавстві під назвою Принцип об'єктивної територіальної цілісності, який вперше був констатований на міжнародному рівні рішенням Постійної палати міжнародного правосуддя Ліги Націй у Справі *The S.S. Lotus* у 1927 році.¹³⁵ Згідно з цим принципом і його інтерпретацією в контексті міжнародного гуманітарного права, збройний конфлікт міжнародного характеру має місце, коли відбувається напад на територію однієї країни з території іншої країни. Число жертв, тривалість та інтенсивність конфлікту або атак не беруться до уваги. В обставинах атак на населені пункти Колесниківка, Комишне, Мілове, Красна Талівка, Дмитрівка та Победа в Луганській області, досліджених у цьому звіті, факти обстрілу територій України можна вважати підтвердженими. Цих атак достатньо, щоб продемонструвати, що згадані події прирівнюються до збройного конфлікту міжнародного характеру. Також далі варто зазначити,

131 Ж. Пікте, Коментар до Женевської Конвенції про поліпшення долі поранених та хворих у регулярних арміях, МКЧХ, Женева, 1952, с. 32. (J. Pictet, *Commentary on the Geneva Convention for the Amelioration of the Condition of the Wounded and Sick in Armed Forces in the Field*, ICRC, Geneva, 1952, p. 32.)

132 Там само.

133 Міжнародний трибунал по колишній Югославії (МТКЮ), ICTY, *The Prosecutor v. Dusko Tadic*, Decision on the Defence Motion for Interlocutory Appeal on Jurisdiction, IT-94-1-A, 2 Жовтня 1995, п. 70.

134 Див. Н.Р. Гассер, *International Humanitarian Law: an Introduction*, in: *Humanity for All: the International Red Cross and Red Crescent Movement*, Н. Хауг (ed.), Paul Haupt Publishers, Berne, 1993, p. 510-511

135 *S.S. Lotus (Fr. v. Turk.)*, 1927 P.C.I.J. (ser. A) No. 10 (Sept. 7)

що, як підтверджено супутниковими знімками, свідченнями очевидців та публікаціями у соціальних мережах в інтернеті, атаки починалися з місць розташування російських військових підрозділів. Це виключає можливість того, що напади були здійснені недержавними воєнізованими угрупованнями, які, певним чином, потрапили на територію Російської Федерації.

ii) заподіяння надмірної кількості випадків ненавмисної загибелі, каліцтва або руйнувань

Напади на села Колесниківка та Комишне можна кваліфікувати відповідно до Статті 8 частини 2 (б) (IV) Римського статуту Міжнародного Кримінального Суду як атаки по цивільним об'єктам міжнародного характеру та атаки, що завдали масштабних, довгострокових і серйозних збитків навколишньому природному середовищу, який буде явно непорівнянний з конкретно і безпосередньо очікуваною воєнною перевагою. Такі висновки були зроблені після ретельного порівняння об'єктивної сторони, суб'єктивної сторони та контекстуального елементу цих нападів.

ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА: Відповідно до “Елементів злочину”, які визначаються Статтею 8 (2) (b) (iv), атака має бути такою, що спричиняє тільки **ненавмисні** випадки загибелі серед цивільного населення та руйнування цивільних об'єктів. Атака не має бути спрямована винятково на цивільне населення. Руйнування в результаті атаки мають бути випадковими. Як демонструє цей звіт, під час атак на Колесниківку та Комишне, в обох ситуаціях руйнування зазнали цивільні об'єкти. У випадку обстрілів сіл Колесниківка та Комишне, розташованих за 5 кілометрів від лінії розмежування з так званою ЛНР, атакована прикордонна територія не була стратегічною військовою ціллю.

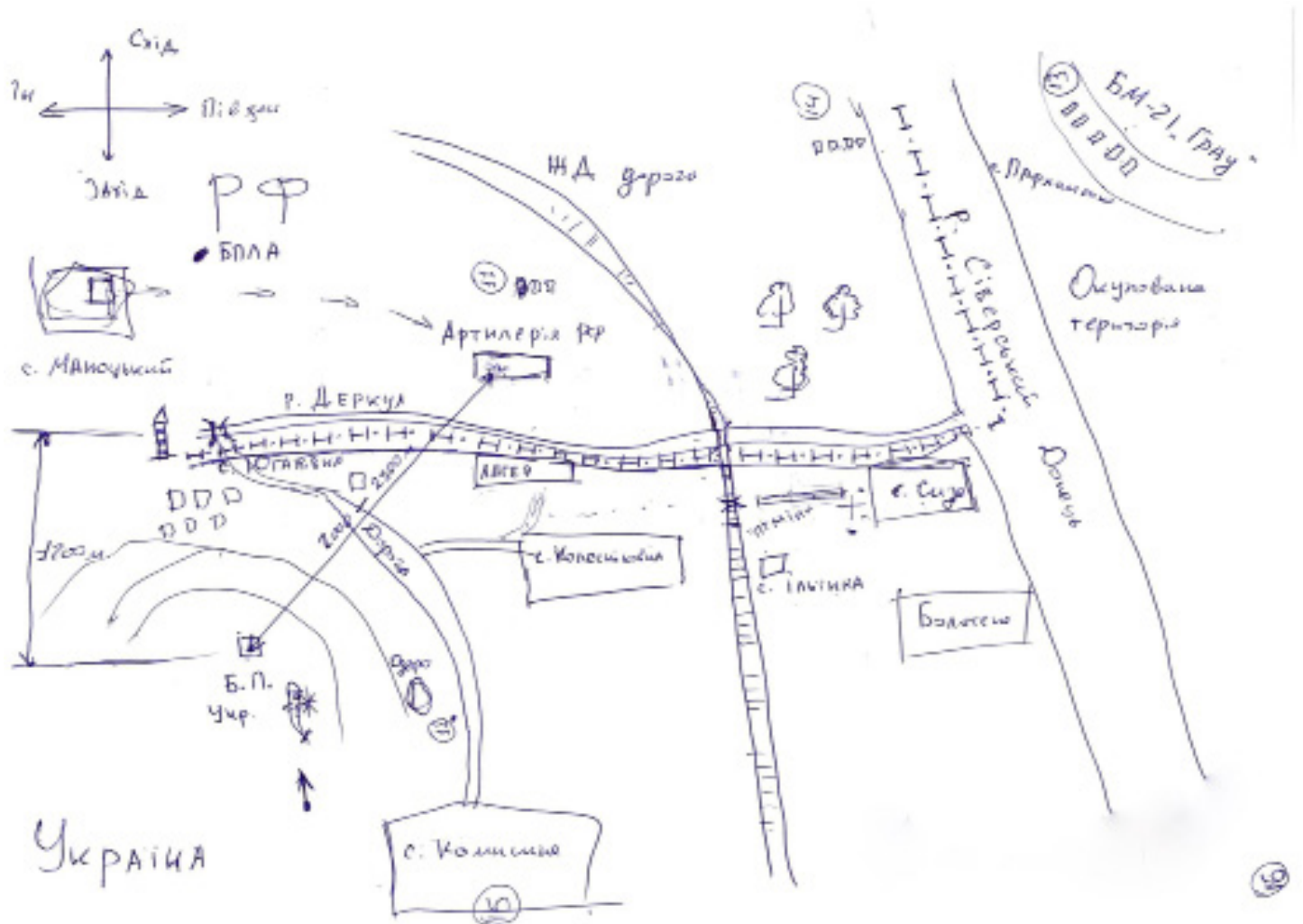
СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА: Відповідно до “Елементів злочину”, які визначаються Статтею 8 (2) (b) (iv), суб'єктивна сторона стосується усвідомлення порушником (цей термін використовується в нейтральному сенсі), що атака призведе до жертв серед цивільного населення або руйнування цивільних об'єктів, які будуть явно непорівнянними з конкретно і безпосередньо очікуваною загальною військовою перевагою. Атаки, описані у звіті, були націлені на об'єкти, що розташовувались поблизу цивільних поселень. У той же час, зброя, обрана для атаки (тобто, міномети та реактивні системи залпового вогню “Град”) не є за визначенням високоточною зброєю/зброєю з високою точністю стрільби, а її використання призводить до руйнування об'єктів та ураження людей на значних площах.

КОНТЕКСТУАЛЬНИЙ ЕЛЕМЕНТ: Контекстуальний елемент злочину згідно зі Статтею 8 (2) (b) (iv) і відповідно до “Елементів злочину”, передбачає здійснення злочину в рамках збройного конфлікту міжнародного характеру і усвідомлення з боку порушника (у нейтральному сенсі цього слова) факту існування такого конфлікту. На основі кваліфікації атак на ряд населених пунктів у Луганській області (включно з Колесниківкою та Комишним), наведених вище, у першому розділі юридичної оцінки конфлікту, у період атак на села Колесниківка та Комишне тривав збройний конфлікт міжнародного характеру між Україною та Російською Федерацією. Здійснюючи атаки на військові та цивільні об'єкти в районі цих сіл, порушник мав розуміти, що він використовував зброю, що заборонена поза межами воєнних конфліктів (зокрема, “БМ-21 “Град”, БМ-30 “Смерч” з касетними та фугасними боєприпасами) і, що атака здійснювалась на територію України. Сама по собі атака передбачала можливість отримання військової переваги. Вищесказане демонструє, що вимоги “Елементів злочину” відносно розуміння існування збройного конфлікту були дотримані. Відповідно, ми можемо зробити висновок, що атаки на села Колесниківка та Комишне Луганської області можна кваліфікувати в рамках статті 8 (2) (b) (iv).

Додатки

Додаток 1

Карта, створена свідком 0205K828 з точкою "14" на карті.

IPHR International
Partnership
for Human Rights

Square de l'Aviation 7A
1070 Brussels, Belgium

T +32 (0) 2 880 03 99

E IPHR@IPHRonline.org

W IPHRonline.org

T [/twitter.com/IPHRonline](https://twitter.com/IPHRonline)

f [/facebook.com/IPHR](https://facebook.com/IPHR)

